

Käräjäoikeuden lautamiesten valitseminen 1.11.2025 alkavalle toimikaudelle

Kunnanhallitus 16.06.2025 § 174

Käräjäoikeuden lautamiehistä annetun lain 4 §:n mukaan "kunnanvaltuusto valitsee käräjäoikeuteen lautamiehet toimikauttaan vastaavaksi ajaksi. Valittavien tulee mahdollisimman tasapuolisesti edustaa kunnan väestön ikä-, elinkeino-, sukupuoli- ja kielijakaumaa." Oikeusministeriön mukaan lautamiesjärjestelmän uskottavuutta ja kansalaisten luottamusta järjestelmään saattaisi lisätä mikäli lautamiesten joukossa olisi myös eri etnisiä ryhmiä edustavia henkilöitä.

Käräjäoikeuden lautamiehistä annetun lain 2 §:n mukaan lautamiehen tulee olla käräjäoikeuden tuomiopiiriin kuuluvassa kunnassa asuva Suomen kansalainen, joka ei ole konkurssissa, jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu ja jota on pidettävä sopivana toimimaan lautamiehenä. Lautamieheksi ei saa valita henkilöä, joka on alle 25-vuotias tai joka on täyttänyt 65 vuotta.

Lautamiehenä ei saa olla henkilö, jolla on virka yleisessä tuomioistuimessa tai Rikosseuraamuslaitoksessa taikka joka virassaan suorittaa ulosottotehtäviä, rikoksen esitutkintaa taikka tulli- tai poliisivalvontaa, eikä myöskään syyttäjä, asianajaja taikka muu ammatikseen asianajoa harjoittava henkilö.

Perustuslakivaliokunta toteaa muun muassa seuraavaa: "Lautamiesten valinnassa tulee korostaa lautamiesten tuomarintehtävää. Lautamies ei ole poliittisella valtakirjalla toimiva kunnallinen luottamushenkilö, vaan hänen tulee olla riippumaton. Valtuustoryhmillä on tämän suhteen erityinen vastuu. Sama koskee sitä, että lautamieheksi valittavat ovat valmiita toimimaan tehtävässään koko kauden. Ottaen huomioon lautamiehen tehtävän ja aseman tuomioistuimen jäsenenä puolueiden ei pidä vaatia lautamieheksi valittavilta sitoumuksia ns. puolueveron maksamisesta istuntopalkkioistaan."

Lautamiehen tehtävä eroaa kunnallisista lautakunnan jäsenyyksistä ja eräistä muista kunnallisista luottamustehtävistä siinäkin suhteessa, että tuomioistuimen istunnot alkavat yleensä aamulla klo 9.00 ja istuntoja jatketaan niin pitkään, että kaikki istuntopäivälle haastetut jutut saadaan käsitellyksi. Lautamiehen tehtävä edellyttää siis varautumista koko päivän kestäväan istuntoon. Erityisesti laajoissa rikosasioissa lautamiesten tulee varautua olemaan läsnä useampana päivänä peräkkäin.

Tuomioistuinten jäsenten esteellisyyskysymyksiin kiinnitetään nykyään huomattavan paljon huomiota. Vakiintunut periaate on, että tuomioistuimen on paitsi oltava myös näytettävä puolueettomalta. Käytännön kokemukset ovat osoittaneet, että esteellisyyskysymykset ovat usein ajankohtaisia erityisesti silloin, kun lautamiehinä on esimerkiksi kunnanhallituksen tai kuntayhtymän hallituksen jäseniä. Oikeusministeriön näkemyksen mukaan merkittävässä asemassa olevien kunnallisten

luottamushenkilöiden tai kansanedustajien valitsemiseen lautamiehiksi tulisi suhtautua pidättyväisesti.

Tuomioistuinvirasto on päätöksessään kiinnittänyt huomiota siihen, että kärjäoikeuksien ja kunnanhallitusten tulisi pyrkiä sopimaan ajankohta, josta lukien uudet lautamiehet aloittavat toimintansa ja nykyisten toimikausi päättyy. Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus esittää, että uusien lautamiesten toimikausi alkaisi 1.11.2025. Perusteena esitykselle ovat uusien lautamiesten valintojen todennäköisin ajoittuminen elokuulle.

Tuomioistuinvirasto on 20.5.2025 tekemällään päätöksellä vahvistanut Länsi-Uudenmaan kärjäoikeuden lautamiesten määrän yhteensä 90 lautamieheksi. Kunnallisen jako-osuuden mukaisesti Vihti nimeää kuusi (6) kärjäoikeuden lautamiestä.

Kärjäoikeuden lautamiehistä annetun lain 5 §:n mukaan lautamiehen on ennen tehtävään ryhtymistä sekä tehtävän kuluessa annettava kärjäoikeudelle tuomioistuinlain 11 luvun 12 §:sä tarkoitettu sidonnaisuusilmoitus.

Kuntalain 70 §:n 1. momentin mukaan luottamustoimeen voidaan valita vain henkilö, joka on suostunut ottamaan toimen vastaan. Suostumus on valinnan edellytys, joten se on annettava ennen valintaa. Laissa ei säädetä suostumuksen muodosta, mutta se suositellaan annettavan kirjallisena.

Valmistelija Matias Juupaluoma etunimi.sukunimi(at)vihti.fi, p. 040 154 9977

Esittelijä Kunnanjohtaja Erkki Eerola

Ehdotus Kunnanhallitus

- 1) ilmoittaa kantanaan Länsi-Uudenmaan kärjäoikeudelle, että Vihdin kunnalle sopii menettely, että uudet lautamiehet aloittavat toimintansa ja nykyisten lautamiesten toimikausi päättyy 1.11.2025; ja
- 2) ehdottaa kunnanvaltuustolle, että se valitsee Länsi-Uudenmaan kärjäoikeuteen kuusi lautamiestä valtuuston toimikautta vastaavaksi ajaksi.

Asia tarkastetaan kokouksessa.

Päätös Kunnanhallitus hyväksyi kunnanjohtajan päätösesityksen yksimielisesti ja päätti ehdottaa kunnanvaltuustolle, että se valitsee Länsi-Uudenmaan kärjäoikeuteen kuusi lautamiestä valtuuston toimikautta vastaavaksi ajaksi. Tämä asia tarkastettiin kokouksessa.

Tiedoksi

Kunnanvaltuusto 16.06.2025
133/00.00.01/2025

Ehdotus	Kunnanvaltuusto valitsee Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuteen kuusi lautamiestä valtuuston toimikautta vastaavaksi ajaksi.
Päätös	
Tiedoksi	Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus ja valitut